

Bc. Lenka KROPÁČOVÁ

Mediální proměna obrazu

FHS UK

Mediální a komunikační studia (Elektronická kultura a sémiotika)

Obecně je tématem práce problém „obrazu“, konkrétně pak přístup k vizualitě obrazu jako médiu v kontextu současného světa, tedy v prostředí nových elektronických médií. Autorka volí sice komparativní cestu zkoumání, srovnává několik dominantních postojů k problému obrazu, konceptualizace a technických obrazů jak z oblasti dějin umění (Gombrich, Summers), tak i z oblasti sociologie umění (Belting) a filosofie (Rodowick, Flusser, Foucault aj.), především ale sleduje všude velmi přesně a pečlivě hlavní linii svých úvah, totiž do jaké míry je vizualita chápána jako „ona sama“. To je zřejmé již od počátku, protože v souvislosti s Rodowickem připomíná důležitou inspiraci tohoto způsobu uvažování o obrazovosti obrazu, totiž ranější práci Jeana-Francoise Lyotard *Discours, figure*, v níž se „figurálno“ (zhruba řečeno oblast „viděného“ vymezené proti oblasti „čteného“) chápe jako transgresivní síla, interpretovaná kombinací Merleau-Pontyho a Freuda. Rodowick je právě proto vhodně zvolené východisko, že tento problém, jak byl formulován pojmy fenomenologie a psychoanalýzy (chiasmus, splétání, nevědomí), převádí do světa digitálních obrazů, do světa fotografie, filmu a produktů elektronických médií. Jaksi mimochodem zde autorka podává velmi přesný výklad Foucaultova pojetí výpovědi, vztahu viditelného a psaného, jakož i „diagramu“ (Deleuzovo navázání na Foucaulta), což vůbec není samozřejmé, protože právě tyto pojmy a myšlenky s nimi spojené patří u obou autorů k nejobtížnějším, a přitom Lenka Kropáčová se s nimi vyrovnává zcela suverénním způsobem. V zásadě lze říci totéž i tam, kde se zmiňuje například o Deleuzových knihách o filmu.

Kapitoly věnované polemice Gombrich-Summers zase svědčí o tom, že se orientuje i na poli kunsthistorie, přitom ale nereprodukuje, hledá zajímavá místa pro srovnávání, například v exkursu o významu „vědeckých obrazů“ u Flussera a Gombricha (pozoruhodné je, že Gombrichova definice *scientific images* „nikoli zaznamenávat viditelné, nýbrž činit viditelným“ parafrázuje Kandinského). Vůbec jsou pasáže věnované technickým obrazům zajímavé, třeba tím, že film jako umělecká forma, vznikl zjevně odštěpením od technických a technologických experimentů a zcela jistě je užitečná i jistá kritická distance vůči Flusserovým příliš striktním dichotomiím. Konkrétní příklady současné tvorby na poli elektronických médií ukazují omezenost takového pojetí zcela přesvědčivě. – a kupodivu

například Foucaultova úvaha o Magrittoví (další ze svízelných textů, jimž se autorka věnuje) je v tomto ohledu daleko adekvátnější, ač vznikala v době, která ještě nebyla tak výrazně poznamenána expanzí nových médií do umělecké tvorby.

Závěr nepřináší žádné teze, ale to je zcela v duchu celé práce, která chce jasně vymezit problém, jeho různé aspekty a možné přístupy k němu, tedy samu problematičnost rámce „repräsentace“, který často přežívá i tam, kde je explicitně kritizován. Hodnotou navíc je pak skutečně výjimečná vnímavost pro studované autory a jejich texty, protože Lenka Kropáčová je vždy schopna akcentovat to skutečně podstatné a jasně formulovat jádro příslušné koncepce i tehdy, kdy to vůbec není snadné.

Posuzovaná práce tedy ani zdaleka není jen referující, sama její struktura návratů k již řečenému a osvětlování na základě dalšího vývoje teorie a praxe, svědčí o promyšlené koncepci, z níž pak zcela samozřejmě vyplývá i kritická distance. Navíc je otázka „vizuality“ či „obrazovosti obrazu“ zasazena do širších kulturně-kritických souvislostí – a každému čtenáři musí být jasné, že k tématu „obrazu“ dnes už ani nelze přistupovat jinak.

Práci navrhuji hodnotit jako výbornou.

Miroslav Petříček

5. III. 2007

Ústav filosofie a religionistiky FF UK

Centrum audiovizuálních studií FAMU